

«تأثیر عزت نفس بر روی عملکرد تحصیلی دانش آموزان»

ثمین اسدزاده

دانشجوی کارشناسی پیوسته مشاوره و راهنمایی تحصیلی، دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه

الزهراس (س) آذربایجان شرقی

چکیده:

عملکرد تحصیلی عنصری چندبعدی است و به گونه های ظریف به جنبه های شناختی و هیجانی فرد مربوط است. ارتقای عملکرد تحصیلی به معنای موفقیت تحصیلی است. عزت نفس، نوعی قضاوت نسبت به ارزشمندی وجودی است، این صفت در انسان حالت عمومی دارد و محدود و زودگذر نیست. هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر عزت نفس بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان شهرستان بناب بود که به روش توصیفی-تحلیلی انجام شد. جهت دستیابی به این هدف پژوهشی از مطالعات کتابخانه‌ای از قبیل مقاله، ژورنال‌ها، سایت‌های Sid، magiran و... استفاده شد. در این پژوهش هدف اصلی ما بررسی تأثیر عزت نفس بر عملکرد تحصیلی بود. نتایج بررسی ها نشان داد بین عزت نفس و عملکرد تحصیلی دانش آموزان با نگرش خانواده، تحصیلات والدین، نگرش خانواده به تحصیلات فرزندان و فرهنگ والدین رابطه وجود دارد.

کلید واژه: عملکرد تحصیلی، عزت نفس

بیان مسئله:

عملکرد تحصیلی عنصری چندبعدی است و به گونه های ظریف به جنبه های شناختی و هیجانی فرد مربوط است. ارتقای عملکرد تحصیلی به معنای موفقیت تحصیلی است؛ یعنی اینکه فراگیران در رسیدن به اهداف دوره آموزشی موفق بوده اند. عملکرد تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخصهای مهم در ارزیابی آموزش است و تمام کوششها و کوششهای این نظام برای جامه عمل پوشاندن به این امر است (گودرزی، شیب اصل و قربانی، ۱۴۰۰).

عزت نفس، نوعی قضاوت نسبت به ارزشمندی وجودی است، این صفت در انسان حالت عمومی دارد و محدود و زودگذر نیست. احساس عزت نفس در اثر نیاز به نظر مثبت به وجود می آید. نیاز به نظر مثبت دیگران شامل بازخورد ها، طرز برخورد گرم و محبت آمیز، احترام، صمیمیت، پذیرش و مهربانی از طرف خانواده و اطرافیان می باشد. مازلو اظهار میدارد: عزت نفس عبارت از این است که فردی خودش را آدم بدرد بخوری بداند و دیگران نیز او را آدم مفیدی بشمارند (حیدری، ۱۳۷۷).

بهره مندی از عزت نفس علاوه بر آنکه جزئی از سلامت روانی محسوب می شود، با پیشرفت تحصیلی نیز مرتبط است. محققان بسیاری دریافته اند که بین عزت نفس و نمرات بالا در مدارس رابطه وجود دارد. این همبستگی حتی زمانی که کودکان، خودشان را به عنوان دانش آموز ارزیابی میکنند بالاتر است، که آن را میتوان عزت نفس تحصیلی آنها نام برد. دیدگاه کودک در مورد خودش یا عملکرد تحصیلی اش یقیناً بر خودارزیابی او تاثیر می گذارد. هر فرد فعالیت هایی که با موفقیت انجام داده است و یا میتواند انجام دهد، دوست دارد. تصور دانش آموزان درباره موفقیت یا شکست در یک تکلیف یادگیری، مبتنی بر تجاربی است که وی در ارتباط با آن تکلیف از معلمان، والدین، همسالان و همچنین اشخاصی که به طریقی با تکلیف مورد نظر رابطه داشته اند. کسب کرده است (حیدری، ۱۳۷۷).

در بحث از اهمیت و ضرورت موضوع می توان به آیات قرآن و احادیث مراجعه نمود. خداوند می فرماید: « هر که طالب عزت است بداند که تحکم و عزت خاص خدا است، کلمه نیکوی توحید و (روح پاک آسمانی) به سوی خدا بالا رود و عمل نیک خالص آن را بالا برد» (سوره فاطر، آیه ۱۰).

و در سوره منافقون آمده است که: «عزت خاص خدا و رسول و مؤمنین است». پیامبر گرامی اسلام در این باره فرموده است: «زندگی که در آن انسان زیردست و خوار باشد مردن از آن بهتر است و مردنی که با پیروزی مقرون باشد، صد هزار بار بر زندگی ذلت بار ترجیح دارد» (سوره منافقون، آیه ۸)

همچنین پیامبر گرامی می فرمایند: کسی که نفس خود را شناخت به یقین خدا را شناخته است حضرت علی (ع) می فرمایند: خویششناسی سودمندترین دانش هاست.

بنابراین مسئله مادر این پژوهش این است که آیا عزت نفس بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تاثیری دارد؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

عزت نفس

عزت نفس یا حرمت نفس اصطلاحی در روان‌شناسی است که بازتاب ارزیابی یا برآورد یک فرد از ارزش‌های خود می‌باشد. عزت نفس، باور و اعتقادی است که فرد، درباره ارزش و اهمیت خود دارد. حرمت نفس را می‌توان با عوامل مختلفی توضیح داد؛ از جمله، فردی که حرمت نفس دارد معتقد است که انسان، مقدس است و به دلیل مقدس بودن نمی‌توان او را قربانی اعتقادهای دیگران کرد؛ عامل بعد اینکه همه انسان‌ها با هم متفاوتند؛ یعنی بین افراد مختلف با نژادها و قومیت‌های مختلف هیچ فرقی وجود ندارد و همین‌طور انسان‌ها با هم برابرند، عامل دیگر خوددوستی و احساس رضایت داشتن از آنچه که هستم و همین‌طور نداشتن شرم از وجود خود است. اصولاً حرمت نفس را می‌توان در امور مختلف زندگی شرح داد. افرادی که دارای حرمت نفس پایین هستند در زندگی خود با مشکلات فراوان روبه‌رو می‌شوند. به باور کارل راجرز تمامی انسان‌ها به حرمت نفس و عزت نفس نیازمندند. در درجه نخست، عزت نفس نشان دهنده احترامی است که دیگران برای ما قائل‌اند. هنگامی که پدر و مادر به فرزندان خود، توجه مثبت غیر شرطی نشان می‌دهند و آن‌ها را جدای از رفتارهایشان به عنوان انسان‌هایی که از شایستگی‌های درونی برخوردارند می‌پذیرند، در اصل به رشد عزت نفس آن‌ها کمک می‌کنند. اما هنگامی که والدین به کودکان توجه مثبت شرطی نشان داده و در واقع هنگامی آن‌ها را می‌پذیرند که به شیوه مورد نظر و مطلوب رفتار می‌کنند، کودکان در شرایط ارزشی قرار می‌گیرند و گمان می‌کنند که فقط هنگامی شایستگی دارند که مطابق با خواست والدین رفتار کنند. عزت نفس یکی از عوامل تعیین‌کننده رفتار در انسان به‌شمار می‌رود در حقیقت برداشت و قضاوتی که افراد از خود دارند تعیین‌کننده چگونگی برخورد آن‌ها با مسائل مختلف است. فردی که عزت نفس پایین دارد و برای خود ارزش و احترامی قایل نیست ممکن است دچار انزوا، گوشه‌گیری یا پرخاشگری و رفتارهای ضداجتماعی شود. عزت نفس را می‌توان مجموعه‌ای از افکار، احساسات، عواطف و تجربه‌ها تصور کرد که در فرایند زندگی اجتماعی شکل می‌گیرند. مجموعه هزاران برداشت، ارزیابی و تجربه‌ای که فرد از خود دارد، باعث می‌شود که نسبت به خود احساس خوشایند، ارزشمند بودن یا برعکس آن را داشته باشد. برای آنکه هر شخص توان بالقوه‌ی منحصر به فردی دارد، کودکانی که به شرایط ارزشی دچار می‌گردند، تا اندازه‌ای در درون خویش احساس ناامیدی می‌کنند. آن‌ها نمی‌توانند کاملاً مطابق با خواست دیگران عمل کنند، و با خود نیز روراست باشند. اما، این به این معنا نیست که ابراز خود ناگزیر به تعارض منجر می‌گردد. به باور کارل راجرز هنگامی که در تلاش برای رسیدن به توان بالقوه خویش، دچار ناکامی می‌گردیم، به دیگران آسیب می‌زنیم یا به شیوه‌های ضد اجتماعی رفتار می‌نماییم. اگر پدر و مادر و دیگران تفاوت‌هایمان را دوست بدانند و آن‌ها را تحمل نمایند ما نیز آن تفاوت‌ها را دوست خواهیم داشت. حتی اگر ترجیحات، توانایی‌ها و ارزش‌هایمان با یکدیگر متفاوت باشد. اما در بعضی از خانواده‌ها کودکان می‌آموزند که داشتن برخی باورها به ویژه در مورد موضوعات جنسی، سیاسی و مذهبی زشت است. از این رو هنگامی که می‌فهمند مورد تأیید والدین و بزرگ‌ترها نیستند، خود را شخصی نافرمان می‌بینند؛ و به احساس‌هایی چون حماقت و شیطنت دچار می‌شوند؛ بنابراین اگر

بخواهند خودپنداره و عزت نفس سازگاری داشته باشند باید احساس‌های خویش را انکار و بخشی از وجود خود را پنهان نمایند. بدین ترتیب خودپنداره آن‌ها تحریف می‌گردد. بنابه گفته راجرز آگاهی از وجود احساس‌ها و تمایلات ناسازگار با خود پنداره تحریف شده موجب اضطراب می‌گردد و چون اضطراب ناخوشایند می‌باشد شخص تلاش می‌کند تا وجود احساس‌ها و تمایلات واقعی و اصیل خویش را انکار کند. به باور راجرز مسیر خود شکوفایی به روراست بودن با احساس‌های واقعی، پذیرفتن و عمل نمودن به آن‌ها نیاز دارد و این هدف اصلی روش روان درمانی راجرز یعنی درمان مراجع محور است. او معتقد بود که ما در باره اینکه چه کسی می‌توانیم باشیم، تصورات ذهنی داریم. این تصورات که خود آرمانی نام دارد مارا برمی‌انگیزد تا تفاوت بین خودپنداره و خود آرمانی را کاهش دهیم (گنجی، ۱۴۰۰).

عملکرد تحصیلی

در دنیای امروز بیش از هر چیز، کسب دانش و مهارت برای ادامه زندگی ضروری است و شاید یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین کننده کیفیت زندگی انسان‌ها، میزان برخورداری از دانش و آموزش است. اشتغال به تحصیل یکی از مهم‌ترین بخش‌های زندگی برای تعداد زیادی از افراد جامعه یعنی دانش آموزان و دانشجویان می‌باشد. از سویی فرد باید از نظر وجوه کلی زندگی موفق و کارآمد باشد تا بتواند عملکرد تحصیلی خوبی داشته باشد. در واقع دانش و مهارت کلی در زندگی در کنار دانش و مهارت مربوط به تحصیل برای موفقیت و پیشرفت تحصیلی لازم و ضروری می‌باشند. با توجه به این که بالا بردن عملکرد تحصیلی دانش آموزان یکی از اهداف مهم آموزش و پرورش است، سرمایه گذاری در این زمینه، جزء وظایف ضروری مسئولین امر تلقی می‌شود، چنانکه عدم توجه به این مساله، نتایج نامطلوبی را برای دست اندرکاران آموزش و پرورش و دانش آموزان در پی خواهد داشت و نوعی اتلاف در آموزش به حساب می‌آید. زیرا دانش آموزی که عملکرد تحصیلی پایین (افت تحصیلی) دارد به هدف‌های تعلیم و تربیت آن دوره تحصیلی دست نیافته است و آن چه نگران کننده تر می‌باشد این موضوع است که بسیاری از دانش آموزان توانایی بالقوه برای موفقیت و پیشرفت عملکردی بهتر را دارند، ولی دچار افت و شکست می‌شوند بنابراین برای حل این مساله (افت تحصیلی) و افزایش عملکرد تحصیلی دانش آموزان، باید عوامل مختلفی را که در عملکرد تحصیلی موثر می‌باشند، مورد بررسی قرار داد و با استفاده از شیوه‌های کارآمد و مفید، موجبات بهبود پیشرفت و عملکرد تحصیلی را فراهم نمود. پیش بینی و تعبیر عملکرد تحصیلی و کشف عواملی که به موفقیت تحصیلی و پایداری دانش آموزان مربوط است، موضوعاتی هستند که بیشترین اهمیت را در آموزش و پرورش دارند. عملکرد تحصیلی پیش بینی کننده عملکرد فرد در دیگر سطوح آموزشی و یا پی آمدهای شغلی نظیر عملکرد در مقاطع کاری و دریافت حقوق است (کیوانی، ۱۳۹۲).

مطالعات داخلی

شکور نیا، علیجانی والهام پور (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان تأثیر عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی به این نتیجه دست یافتند که موفقیت های تحصیلی و شکست های تحصیلی فرد در مدرسه و مسائل مربوط به تحصیل متقابلاً بر عزت نفس و عزت نفس بر تحصیل تأثیر می گذارند که میزان تأثیر آن از جامعه ای به جامعه دیگر فرق می کند. در تحقیق حاضر به بررسی رابطه بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع دبیرستان در شهرستان بیجار می پردازند. نمونه آماری شامل ۴۰ نفر که ۲۰ نفر دختر و ۲۰ نفر پسر است. که بصورت تصادفی از میان دانش آموزان دبیرستان انتخاب شده است. تحقیق نشان می دهد که همبستگی خیلی بالا بین پیشرفت تحصیلی و عزت نفس وجود دارد و نتیجه می گیریم که بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد همچنین در این تحقیق عزت نفس در پسران و دختران تقریباً یکسان است و تفاوت معناداری در این مورد وجود ندارد زیرا در هر دو گروه همبستگی خیلی بالاست. داده ها با استفاده از آزمون Independent t و ضریب همبستگی Pearson در نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید. میانگین نمره عزت نفس دانشجویان ۳۷.۴۵ (از حداکثر ۵۰) و همبستگی آن با پیشرفت تحصیلی برابر با ۰.۱۶۶ بود. ($P=0.046$) میانگین نمره رویکرد سطحی مطالعه ۵۳.۴۰ (از حداکثر ۸۰) و همبستگی آن با پیشرفت تحصیلی -۰.۴۲۳ به دست آمد. ($P=0.001$) میانگین نمره رویکرد عمقی مطالعه ۵۹.۹۴ (از حداکثر ۸۰) و همبستگی آن با پیشرفت تحصیلی -۰.۰۰۴ بود. ($P=0.592$) عزت نفس و رویکردهای مطالعه می توانند نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دانشجویان داشته باشند. بنابراین به نظر می رسد استفاده از روش های تقویت عزت نفس دانشجویان و راهنمایی آنان در به کارگیری رویکردهای مناسب مطالعه بتواند نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی ایفا کند.

حسینی، دژکام و میرالاشاری (۱۳۸۶) در پژوهش خود با عنوان همبستگی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران به این نتیجه دست یافتند افرادی که دارای عزت نفس بالاتر بودند، نسبت به افراد دارای عزت نفس پایین، از وضعیت تحصیلی مطلوبتری برخوردارند. بنابراین، احتمالاً میتوان برای پیشبرد وضعیت تحصیلی میتوان از روشهای تقویت عزت نفس بهره برد.

شرفی، تقی بیگی و علی بیگی (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان تأثیر عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی، نتیجه ی حاصل از تحلیل رگرسیون بیانگر این موضوع بود که: جنس، عزت نفس خانوادگی، عزت نفس اجتماعی، رشته تحصیلی و عزت نفس تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی موثر بودند که این ۵ متغیر حدود ۷۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته (پیشرفت تحصیلی) را تبیین نموده اند. هم چنین بین عزت نفس دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری مشاهده شد، بین تحصیالات والدین، شغل والدین، محل زندگی دانشجویان و پیشرفت تحصیلی آنان رابطه ی معناداری وجود نداشت و سنجش شاخص های عزت نفس

نشان داد که میانگین عزت نفس خانوادگی، اجتماعی و تحصیلی دانشجویان به ترتیب برابر ۴/۲۷، ۴/۳۶، و ۴/۵۱ است که هر سه شاخص از حد متوسط بالاتر می باشند (میزان استاندارد برابر ۸). هم چنین عزت نفس عمومی دانشجویان برابر ۱۶/۳۱ (بیشینه ۲۶) و عزت نفس کلی نیز برابر ۲۹/۳ (بیشینه ۵۰) می باشد که میزان این دو نوع عزت نفس نیز در دانشجویان از حد متوسط بالاتر می باشد.

تولیتی (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان تبیین نقش عزت نفس و پیشینه تحصیلی در عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه های دولتی شهر تهران به این نتیجه دست یافت که تحلیل آماری داده ها با استفاده از نرم افزار رابطه منفی بین عزت نفس و عملکرد تحصیلی و پیشینه تحصیلی و عملکرد تحصیلی وجود دارد؛ همچنین جنسیت در رابطه بین عزت نفس و پیشینه تحصیلی با عملکرد تحصیلی، تأثیرگذار نیست و وجود رابطه معنادار بین عزت نفس و زیرمقیاسهای عملکرد تحصیلی تأیید شد.

سوال کلی

تأثیر عزت نفس بر روی عملکرد تحصیلی دانش آموزان چگونه است؟

روش شناسی

پژوهش ما بر حسب هدف از نوع کاربردی است که از طریق روش توصیفی - تحلیلی بدنبال این هستیم که تأثیر عزت نفس بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان را مورد بررسی قرار دهیم. جهت دستیابی به این هدف پژوهشی از مطالعات کتابخانه ای از قبیل مقاله، ژورنال ها، سایت های Sid, Magiran و... استفاده شد.

یافته های پژوهش

یافته های پژوهش حاضر طبق مطالعات کتابخانه ای به شرح زیر می باشد:

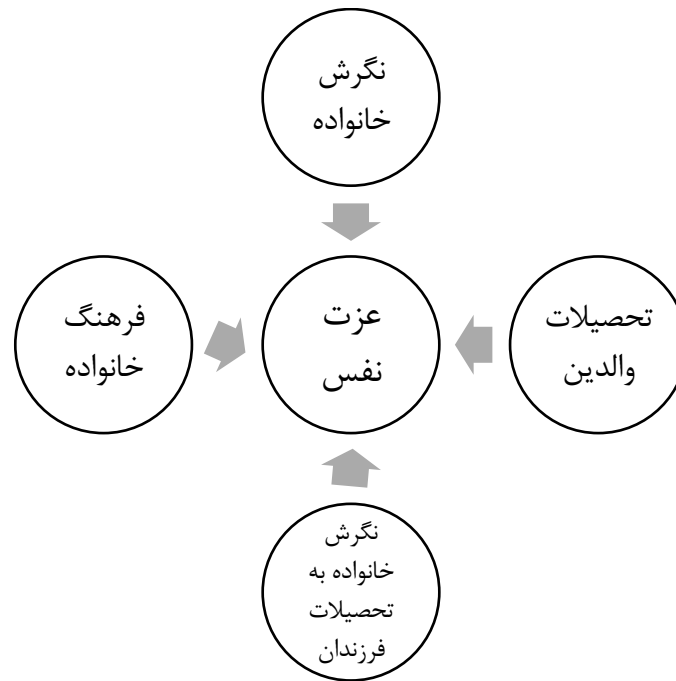
ردیف	نویسنده/نویسندگان	سال	موضوع	یافته های پژوهش
۱	شکورنیا و همکاران	۱۳۹۴	بررسی رابطه عزت نفس و رویکرد های مطالعه با پیشرفت تحصیلی دانشجویان	عزت نفس و رویکردهای مطالعه می توانند نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دانشجویان داشته باشند. بنابراین به نظر می رسد استفاده از روش های تقویت عزت نفس دانشجویان و راهنمایی آنان در به کارگیری رویکردهای مناسب مطالعه بتواند نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی ایفا کند.
۲	حسینی و همکاران	۱۳۸۶	همبستگی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران	افرادى که دارای عزت نفس بالاتر بودند، نسبت به افراد دارای عزت نفس پایین، از وضعیت تحصیلی مطلوبتری برخوردارند. بنابراین، احتمالاً میتوان برای پیشبرد وضعیت تحصیلی میتوان از روشهای تقویت عزت نفس بهره برد.

۳	شرفی و همکاران	۱۳۹۴	تأثیر عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی	طبق نتایج بدست آمده جنس، عزت نفس خانوادگی، عزت نفس اجتماعی، رشته تحصیلی و عزت نفس تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی موثر بودند که این ۵ متغیر حدود ۷۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته (پیشرفت تحصیلی) را تبیین نموده اند. هم چنین بین عزت نفس دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری مشاهده شد، بین تحصیلات والدین، شغل والدین، محل زندگی دانشجویان و پیشرفت تحصیلی آنان رابطه ی معناداری وجود نداشت
۴	شفیعی و همکاران	۱۳۹۴	عزت نفس و ویژگی های شخصیتی دانشجویان	نتایج بدست آمده نشان میدهد بین ویژگی شخصیت و عزت نفس رابطه مثبت وجود دارد و همانطور میانگین نمرات گروه زنان در متغیر ویژگی شخصیتی به طور معناداری از میانگین نمرات گروه مردان بالاتر بود. از لحاظ آماری، تفاوتی میان دانشجویان دختر و پسر از نظر نمره عزت نفس مشاهده نشد. بر این اساس، به نظر می رسد شخصیت هر فرد بر ابعاد زندگی اش (فردی، خانوادگی، تحصیلی و...) اثر می گذارد و می تواند زمینه ساز چگونگی شکل گیری عزت نفس افراد باشد.
۵	عنایتی	۱۳۹۷	بررسی نقش عزت نفس بر پیشرفت تحصیلی فراگیران: پژوهش مبتنی بر فراتحلیلی	شواهد این فراتحلیل در ارتباط با مبانی نظری و تجربی قبلی نشانگر روابط بین دو متغیر عزت نفس و پیشرفت تحصیلی است.
۶	تولیتی	۱۳۹۰	تبیین نقش عزت نفس و پیشینه تحصیلی در عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه های دولتی شهر تهران	طبق نتایج بدست آمده تحلیل آماری داده ها با استفاده از نرم افزار رابطه منفی بین عزت نفس و عملکرد تحصیلی و پیشینه تحصیلی و عملکرد تحصیلی وجود دارد؛ همچنین جنسیت در رابطه بین عزت نفس و پیشینه تحصیلی با عملکرد تحصیلی، تأثیرگذار نیست و وجود رابطه معنادار بین عزت نفس و زیرمقیاسهای عملکرد تحصیلی تأیید شد.
۷	رضائی	۱۳۹۵	بررسی رابطه بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه دوره اول منطقه ۵ تهران	اولین یافته تحقیق از روش همبستگی پیرسون با استفاده از آزمون رگرسیون خطی چندگانه دلالت بر این امر داشت که بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و عزت نفس آنها به میزان زیادی رابطه وجود دارد. همچنین داده ها نشان داد که بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با نگرش خانواده، تحصیلات والدین، منزلت شغلی پدر، نگرش خانواده به تحصیلات فرزندان و فرهنگ والدین رابطه وجود دارد

۸	حسن زاده و همکاران	۱۳۸۹	رابطه خلاقیت و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی نوجوانان و جوانان	<p>نتایج نشان می دهد که بین خلاقیت و عزت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تفاوت معنی داری وجود ندارد. بین خلاقیت و عزت نفس با رشته های تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بین خلاقیت و جنس نیز تفاوت معناداری وجود ندارد. همبستگی عزت نفس با خلاقیت بیشتر از همبستگی عزت نفس با پیشرفت تحصیلی و همین طور همبستگی خلاقیت با پیشرفت تحصیلی می باشد.</p>
۹	حسینی نسب و همکاران	۱۳۸۱	بررسی رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پایه و علوم انسانی مراکز تربیت معلم	<p>نتایج به دست آمده، نشان می دهد که بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان مراکز تربیت معلم رابطه معناداری وجود دارد. بدین معنا که حداقل با ۹۹ درصد اطمینان می توان قضاوت کرد که بین نمره عزت نفس و نمره پیشرفت تحصیلی دانشجویان مراکز تربیت معلم یک رابطه واقعی و معتبر وجود دارد. هر چه نمره عزت نفس دانشجویان بالاتر است انتظار می رود که پیشرفت تحصیلی آنان نیز بیشتر باشد. میان عزت نفس دانشجویان دختر و پسر مراکز تربیت معلم تفاوت معناداری مشاهده نشد؛ در حالی که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان دختر و پسر مراکز تربیت معلم تفاوت، معنی دار است، بدین معنی که پیشرفت تحصیلی دانشجویان دختر از دانشجویان پسر بیشتر است. همچنین بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پایه و علوم انسانی تفاوت معنی داری مشاهده نشد.</p>
۱۰	محمودی راد	۱۳۸۱	بررسی نقش آموزش مهارتهای ارتباطی و حل مسئله اجتماعی در ارتقای سطح عزت نفس و رابطه آن با کارکردهای هوشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان	<p>نتایج نشان می دهند که با بهبود ارزشیابی عاطفی فرد از خودش (ارتقای عزت نفس)، کارکردهای هوشی مانند توجه، استدلال، یادگیری و ...، دقت و سرعتی با ضریب بالاتر پیدا می کنند. از سویی، برخلاف یافته های قبلی، در این پژوهش، پیشرفت معناداری در نمرات تحصیلی دانش آموزان، پس از مداخله، مشاهده نشد که به نظر می رسد به نحوه برگزاری امتحانات مرتبط باشد، و البته موضوعی قابل بحث است. در پایان شایان ذکر است که پیشگیری اولیه، مقرون به صرفه تلقی می گردد و لازم است آموزش مهارتهای زندگی، از هر نوع، در سطح فراگیر و به صورت یک برنامه بهداشت روانی مدون و بی وقفه و حتی به عنوان یک درس، در مدارس عملی گردد. تحقیق حاضر، گرچه دارای کاستی های فراوان است ولی می تواند مقدمه ای کوچک برای فعالیتهای آتی باشد.</p>

جدول ۱: یافته های پژوهش

با توجه به جدول ۱، به این نتیجه دست می‌یابیم که بین عزت نفس و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با نگرش خانواده، تحصیلات والدین، نگرش خانواده به تحصیلات فرزندان و فرهنگ والدین رابطه وجود دارد.

شکل ۱: مدل مفهومی

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش هدف اصلی ما بررسی تاثیر عزت نفس بر عملکرد تحصیلی بود. نتایج یافته‌ها نشان داد بین عزت نفس و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با نگرش خانواده، تحصیلات والدین، نگرش خانواده به تحصیلات فرزندان و فرهنگ والدین رابطه وجود دارد. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که:

۱- نگرش خانواده: اطلاعات گردآوری شده توسط پرسشنامه‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج ذیل حاصل گردید. ۱- بین نگرش تربیتی والدین و عزت نفس فرزندان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ۲- بین نگرش تربیتی والدین و عزت نفس دختران رابطه بیشتر و قویتری وجود دارد تا رابطه نگرش تربیتی والدین و عزت نفس پسران ۳- در مناطقی که والدین وضعیت اقتصادی اجتماعی متوسط و بالاتری دارند رابطه نگرش تربیتی مادران با دختران بیشتر از پسران است. یافته‌های اضافی ۴- در بعضی از ابعاد عزت نفس، رابطه نگرش تربیتی پدر با فرزند دختر بیشتر از پسر است. ۵- عزت نفس پسران بیشتر از عزت نفس دختران است.

۲-تحصیلات والدین: متأسفانه باید اقرار کرد که ریشه و اساس بسیاری از افت تحصیلی ها و بی انگیزگی های دانش آموزان به تحصیل در درون خانواده ها است. با شناسایی عوامل کاهش دهنده ی اعتماد به نفس و کنترل و از بین بردن این عوامل می توان اعتماد به نفس و بی انگیزگی دانش آموزان را بهبود بخشید. چه بسیارند دانش آموزانی که از انگیزه های الزم و کافی برای درس خواندن و یادگیری بر خوردار نیستند و در راس همه دالیلی که آنان را نسبت به تحصیل ، درس و کتاب بی انگیزه کرده است. نگرش ها و بارو های غلطی است که بعضا در محیط خانواده فراگرفته اند. برخی رفتارهای غلط و نا آگاهی های والدین، انگیزه این مهمترین و اصلی ترین عامل در عملکرد تحصیلی را در درون فرزندان از میان برده است هنگامی که خانواده ها از نقش نظارتی خود در فعالیت های آموزشی و تربیتی فرزندان غافل می شوند . وقتی در درون خانه نگرش ها و باورهای غلطی در باره تحصیل و علم آموزی در ذهن فرزندان شکل می گیرد . وقتی حمایت خانواده ها از فرزندان در دوره های مختلف تحصیل کم رنگ و یا از بین رفته است ، وقتی محیط های خانوادگی بعضا به محیط های سرد و بی روح مبدل گشته اند و گاه و الدین از وضعیت تحصیلی فرزندان خود بی خبرند و ارتباط والدین و فرزندان به دلیل متعددی همچون اشتغال تمام وقت والدین در بیرون از خانه به حداقل ممکن رسیده است دیگر چه انتظاری می توان داشت که چرخ موفقیت تحصیلی فرزندان بدرستی و در جهت مثبت پیش رود.

۳-نگرش خانواده به تحصیلات فرزندان: خانواده به عنوان اولین حامی فرزندان را از بدو تولد تا سال های پایانی عمر به شکل های متفاوتی زیر چتر حمایت خود می گیرد. حمایت های منطقی و اصولی و سازنده خانواده از فرزندان جدای از ایجاد جو عاطفی و محبت در محیط خانواده و سبب ساز تقویت اعتماد به نفس در وجود فرزندان می شود و آنان را به مرزهای خود باوری و خود اتکائی رهنمون می سازد. ها و فضاهای گرم و صمیمی در محیط های عاطفی خانواده که معمول با ابراز محبت های منطقی نیز همراه است موجبات افزایش شوق و ذوق فرزندان نسبت به تحصیل ، کاهش اضطراب و افزایش روحیه را فراهم می سازد دلیل سومی که از اهمیت بسیاری نیز برخوردار است . نقش نظارتی خانواده بر فرزندان است ، در میان نقش هائی که والدین بر عهده دارند نقش نظارتی آنها در کنترل و نظارت بر روند فعالیت های آموزشی فرزندان در تمامی مقاطع تحصیلی جایگاه ویژه ای دارد ، بدیهی است که این نظارت و کنترل در سنین دبستان از اهمیت فوق العاده بیشتری برخوردار است. هر چند که صاحب نظران تعلیم و تربیت نظارت را در تمامی دوره های تحصیلی توصیه می کنند نظارتی که برای تمامی سنین در هدف مشترک است و تنها در شیوه های اجرا و روش های کنترلی ممکن است قدری با هم متفاوت باشند.

۴-فرهنگ والدین: خانواده نخستین نهاد زندگی اجتماعی فرزندان است که در شکل گیری عادات، اندیشه ها، رفتار و دیدگاه های اجتماعی و تقویت عزت نفس آنها نقش مهمی دارد. به بیان دیگر محیط خانواده اولین محیطی است که الگوهای جسمی، عاطفی، و شخصیتی فرد در آن بی ریزی می شود و نقش مهمی در تعالی و پیشرفت فرد ایفا می کند بنابراین، والدین به طور مستقیم و غیر مستقیم نقش بسزایی در تقویت عزت نفس و عملکرد

تحصیلی فرزندان دارند. هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش والدین در توانایی و تقویت عزت نفس در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می باشد بنابراین با استفاده از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی با تکیه بر مطالعات کتابخانه ای و میدانی به تحلیل و سپس بحث و نتیجه گیری پرداخته و در نهایت راهکارهای متناسب ارائه خواهد شد. براساس یافته های پژوهش، هرچه والدین به امر آموزش فرزندان خود اهمیت بیشتر بدهند عزت نفس و عملکرد تحصیلی فرزندان بیشتر خواهد شد. (سیفی، ۱۳۹۸)

منابع:

- تولیتی، زهرا سادات (۱۳۹۰). تبیین نقش عزت نفس و پیشینه تحصیلی در عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه های دولتی شهر تهران، پژوهش در نظام های آموزشی، ۵ (۱۲)، ۱۰۹-۱۲۸
- حسن زاده، رمضان؛ ایمانی فر، پریرسا (۱۳۸۹). رابطه خلاقیت و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی نوجوانان و جوانان، نشریه جامعه شناسی مطالعات جوانان، ۱ (۳)، ۵۵-۶۵
- حسینی، محمدعلی؛ دژکام، محمود؛ میرلاشاری، ژیللا (۱۳۸۶). همبستگی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۷ (۱)، ۱۳۷-۱۴۲
- حسینی نسب، سید داوود؛ وجدانپرست، حسین (۱۳۸۱). بررسی رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پایه و علوم انسانی مراکز تربیت معلم، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی (تبریز)، ۴۵ (۱۸۳-۱۸۴)، ۱۰۱-۱۲۶
- حیدری، مریم (۱۳۷۷). عزت نفس و نقش آن در زندگی انسان، پورتال فرهنگی مطالعات جامع علوم انسانی، ۳۶ (۱)، ۲۳۱-۲۴۵
- رضایی، مهدی (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه دوره اول منطقه ۵ تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی - دانشکده علوم اجتماعی
- سورگی، سیروس؛ گودرزی، یاسمن؛ شبیب اصل، نادره (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش کارکردهای اجرایی بر سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان، مجله علمی پژوهان، ۲۰ (۱)، ۴۴-۵۰
- سیفی، پریرسا (۱۳۹۸). بررسی نقش والدین در توانایی و تقویت عزت نفس در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه، سومین کنفرانس بین المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی

شرفی، لیلیا؛ تقی بیگی، معصومه؛ علی بیگی، امیر حسین (۱۳۹۴). تأثیر عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی، فصل نامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۱۱۳، ۳۲-۱۲۲

شفیعی، اعظم؛ رنجبر، محمد؛ برزگر، اسماعیل (۱۳۹۴). عزت نفس و ویژگی شخصیتی دانشجویان، مجموعه مقالات پنجمین کنگره انجمن روانشناسی ایران، ۱۰(۱)، ۸۸۱-۸۸۲

شکور نیا، عبدالحسین؛ علیجانی، هوشنگ؛ نجار، شهناز؛ الهام پور، حسین (۱۳۹۴). بررسی رابطه عزت نفس و رویکرد های مطالعه با پیشرفت تحصیلی دانشجویان، نشریه گام های توسعه در آموزش پزشکی، ۱۲(۲)، ۳۰۷-۳۱۴

قربانی، مرتضی (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش کارکردهای اجرایی بر سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان، مجله علم پژوهان، ۱(۲۰)، ۴۳-۵۰

کیوانی، مریم (۱۳۹۲). تاثیر راهبردهای سازماندهی - برنامه ریزی بر بهبود عملکرد تحصیلی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی

گنجی، حمزه (۱۴۰۰). کتاب ارزشیابی شخصیت، انتشارات ساوالان

محمودی راد، مریم (۱۳۸۱)؛ بررسی نقش آموزش مهارتهای ارتباطی و حل مسئله اجتماعی در ارتقای سطح عزت نفس و رابطه آن با کارکردهای هوشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، نشریه مجله بیماری های کودکان ایران.